

9.1.2019

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

HE 214/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle rahankeräyslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Asia

Hallintovaliokunta on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa otsikossa mainitusta asiasta.

Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on pääministeri Sipilän hallitusohjelman mukaisesti normien purun ja säädösten sujuvoittamisen edistämiseksi antaman toimenpide-ehdotuksen mukaisesti helpottaa rahankeräysten järjestämiseen liittyvää normistoa.

Keskusrikospoliisin kanta

Keskusrikospoliisi on asian valmisteluvaiheessa antanut lausuntona Sisäministeriölle 16.3.2018.

Lausunnossaan Keskusrikospoliisi pitää ehdotuksen keskeistä tavoitetta, lupaprosessien sujuvoittamista ja keventämistä sekä vapaaehtoistoiminnan helpottamista kannatettavana.

Keskusrikospoliisi haluaa kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, ettei tavoitteen toteuttamisella samalla mahdollisteta ja helpoteta rahankeräystoimintaan kytkeytyvää rikollista toimintaa. Erityisesti tämä nousee esiin pienkeräysten järjestämisessä.

Pienkeräyksen järjestämiseen riittäisi ilmoitus poliisilaitokselle vähintään viisi päivää ennen keräyksen aloittamista (17 §). Ilmoituksessa olisi muun muassa ilmoitettava 18 §:ssä mainitut tiedot mm. keräyksen järjestäjästä ja niistä henkilöistä, jotka käyttävät keräyksen järjestävässä yhteisössä tai säätiössä tosiasiallista toimivaltaa.

Ehdotuksen mukaan pienkeräyksen voisi järjestää myös rekisteröimättömän, vähintään kolmen luonnollisen henkilön muodostama ryhmä, jonka jäsenistä vähintään yksi on täysivaltainen ja muut ovat täyttäneet 15 vuotta ja joilla kaikilla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa (5 § 2 mom. 9 kohta). Hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tällä tarkoitettaisiin muun muassa aktiivisesti kaupunginosatoiminnas-

sa toimivia henkilöitä. Toiminnan tulisi olla rekisteröitymättömyydestä huolimatta vakiintunutta.

Ehdotetun lain 21 §:n mukaan poliisilaitos voisi kieltää pienkeräyksen järjestämisen ja keräysvarojen käytön pykälässä mainituilla perusteilla. Tämä tarkoittaisi sitä, että poliisin tulisi viiden päivän aikana kyettävä selvittämään muun muassa se, onko rekisteröitymättömän ilmoittajan toiminta tarkoitettulla tavalla vakiintunutta. Käytännössä poliisin harkinta tulisi perustumaan järjestäjän antaman ilmoituksen tietoihin. Selvitystä toiminnan vakiintuneisuudesta ei ole mainittu niissä tiedoissa, joita 18 §:n mukaan poliisille tehtävässä ilmoituksessa edellytetään.

Pienkeräyksen järjestäjältä ei esityksen mukaan edellytettäisi sen toiminnan tarkoituksen yleishyödyllisyyttä. Keräyksen tuottoa ei kuitenkaan saisi kohdentaa elinkeinotoiminnan tukemiseen tai oikeushenkilön varallisuuden kartuttamiseen. Tämä mahdollistaisi muun muassa nopean avun keräämisen esimerkiksi tulipalossa kotinsa menettäneen perheen tai henkilön tukemiseen. Tällaisissa tilanteissa kyse on yleensä naapurin, ystävän, sukulaisen tai muutoin läheisen henkilön tai henkilöitten järjestämästä avustustoiminnasta. Se ei kuitenkaan täyttäisi aiemmin mainittua vakiintuneen toiminnan edellytystä.

Talousrikoksissa yleinen toimintatapa on, että varsinaiset toimijat pysyttelevät taustalla ja vastuuhenkilöiksi merkitään ns. bulvaaneja. Yhdistyksen perustaminen on suhteellisen helppoa ja kun mahdollinen pienkeräysten tuotto vuositasolla voisi olla 20 000 € tämä mahdollistaa väärinkäytökset pienkeräysten järjestämisessä. Poliisin on melko mahdotonta selvittää todellisia toimijoita pelkkien ilmoituksessa annettavaksi edellytettyjen tietojen pohjalta, erityisesti niissä tilanteissa, joissa on kyse kolmen luonnollisen henkilön muodostaman ryhmän tekemästä ilmoituksesta rahankeräyksen järjestämiseksi.

Käytännössä pienkeräyksen valvonta olisi jälkikäteistä ja perustuisi ennen keräystä poliisilaitokselle tehtävään ilmoitukseen sekä keräyksen jälkeen poliisilaitokselle tehtävään tilitykseen.

OECD:n alainen, hallitusten välisen rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastainen toimintaryhmä Financial Action Task Force (FATF) on antanut suositukset, joiden täytäntöönpanoon jokainen jäsenmaa on poliittisesti sitoutunut. Nämä suositukset otetaan huomioon valmisteltaessa lainsäädäntöä, jolla voi olla tosiasiallisia vaikutuksia rahanpesuun tai terrorismin rahoittamiseen. Eräs tärkeä suositus koskee kolmannen sektorin toimijoita. Jäsenmaitten tulisi varmistaa ettei niitä hyödynnetä esimerkiksi terrorismin rahoituksessa.

Pienkeräysten osalta hallituksen esitys avaa mahdollisuuksia sellaisten keräysten järjestämiseen, joista saatuja varoja on mahdollista käyttää terrorismin rahoittamiseen. Erityisesti sellaiset keräykset, joitten järjestäjänä ei ole rekisteröitynyt taho, ovat riskialttiita ja keinot selvittää todellisia toimijoita sekä keräysvarojen todellista käyttöä ovat varsin rajalliset.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan pienkeräyksen järjestäminen tulisi olla sidoksissa järjestävän tahon rekisteröityneisyyteen. Esimerkiksi kau-

punginosayhdistykset, erilaiset oppilaskunnat jne. voivat halutessaan rekisteröityä ja tällä tavoin osoittaa myös toimintansa vakiintuneisuutta ja ehdotetun lain 5 §:n 2 mom. 9 kohta tulisi poistaa.

Mikäli rekisteröitymistä ei edellytetä, tulisi poliisille tehtävässä pienke-räysilmoituksessa minimissään edellyttää vakuuttavaa selvitystä toiminnan vakiintuneisuudesta.

Keskusrikospoliisi päällikkö
Poliisineuvos

Tero Kurenmaa

Rikostarkastaja
Talousrikostorjuntalinjan päällikkö

Markku Ranta-aho